

AF: IRENE BRANDT

VI VIL HAVE ETISKE BEGRUNDELSER

Ældresektoren mangler en etisk bevægelse.

For et stykke tid siden begik én af jeres kollegaer harakiri for åben skærm, da hun svarede, at det var plejefagligt dokumenteret, at det er forsvarligt at vække beboerne på plejecentret om natten for at give dem et bad.

For ti år siden, ville et argument baseret på faglige begrundelser sandsynligvis være blevet accepteret i offentligheden; men i dag går det ikke. I dag vil vi have etiske begrundelser," sagde lektor, mag.art., Jørgen Husted fra Institut for filosofi og idéhistorie ved Århus Universitet, da han holdt foredrag om Etisk bevidsthed og etisk ledelse på LederForums Årskursus.

Udviklingen glæder i øvrigt Jørgen Husted

"Der er noget galt, når den etiske bevidsthed står svagt, og jeg vil påstå, at faglige begrundelser ikke er nok!"

Tanken om etisk bevidsthed er ikke ny; men i tiden står den tydeligt frem, og ikke mindst i omsorgsarbejdet er etikken væsentlig, understregede Jørgen Husted.

"55.000 skolelærere, 42.000 socialpædagoger, 32.000 socialrådgivere og 65.000 pædagoger er allerede i fuld gang med at arbejde med deres respektive professioners etik; men i ældresektoren er der ikke sket så meget endnu. I har endnu ikke mobiliseret den professionelle etik," sagde Jørgen Husted.

Modtræk til NPM

Jørgen Husted ser professionsetikken som et sundt modtræk til New Public Management, NPM, som i sin tid vandt frem som reaktion på den klassiske velfærdsmodel.

"Velfærdsmodellen havde dengang udviklet sig i takt med at de fagprofessionelle blev mere og mere selvbevidste. De vidste bedre og skabte behov samtidig med at de overskred de økonomiske rammer og tog borgerne som gidsler. Samfundets reaktion

var: Nu må I holde, ellers ruinerer I os!

Det resulterede i en afprofessionalisering af samfundet. Det var slut med at hver profession kunne vedtage egne normer og mål. I stedet skulle professionerne lære at være ydmyge og lære at forklare sig. Politikerne tog styringen, og professionerne blev mødt med sparekrav. Borgerne kom også mere på banen. De bliver afmægtige, når de mødes med faglige begrundelser; men de vil ikke sættes skakmat af teknisk, faglige begrundelser, som de ikke kan forholde sig til. Så de blev krævende. Samtidig fik de fagprofessionelle konkurrence gennem udbudsrunder. Det var med indførelsen af kvalitetskontrol, målinger og dokumentation samtidig slut med, at de fagprofessionelle selv vurderede deres egen indsats. På denne baggrund har de fagprofessionelle siden forsøgt at levere en etisk forsvarlig kvalitet," sagde Jørgen Husted og fortsatte:

"Men da de fagprofessionelle følte sig truet på magten, rebede de sejlene, og begyndte at vedtage professionsetikker, for i en tid, hvor man føler sig presset, har man brug for at stå ved etikken i sin profession."

Giv dem et menneske

Ikke mindst lederne i for eksempel ældresektoren har i følge Jørgen Husted et særligt ansvar for at sikre, at valg og begrundelser i organisationen er etisk forsvarlige.

"Men hvor skal i som ledere starte? Ikke fra bunden! Der er nemlig allerede meget at gøre godt med. Hvis I er enige i, at det hele handler om etik – og lever op til ansvaret!" sagde Jørgen Husted. Han fortsatte:

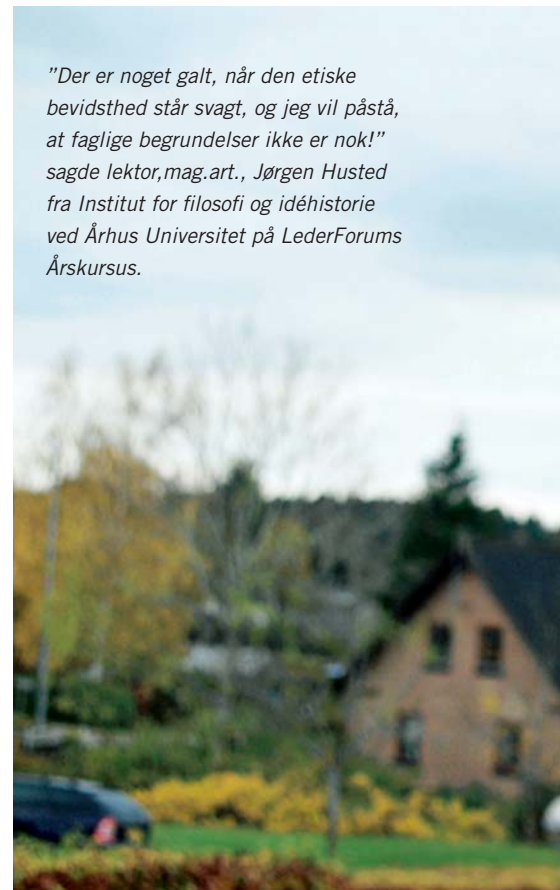
"Jesus sagde: Gå ud og gør ligeså! – og det var vel derfor, at I gjorde det? Jeg tror, at ønsket om at gøre, som Jesus, har drevet mange ind i sygeplejen. Et andet skriftsted, som også har fået mange til at vælge sygeplejegeringen, er Johannes evange-

liet, kapitel 5, hvor den blinde mand fortæller, at han ikke har et menneske til at hjælpe sig, og derfor på 38. år venter på at komme til at bade i Betesda. Idealet for mennesker i omsorgsfagene er at give de svage 'et menneske'.

Når man har brug for en hjælpende hånd, er man værd at bekymre sig om. Vi kan give dette menneske medmenneskelighed og værdighed – og er det ikke dét, meget af jeres arbejde handler om: Hjælp båret af medmenneskelighed?

Omsorg er ikke en følelse; men en holdning til et andet menneske som værende værdifuld. Det andet menneske har en sta-

"Der er noget galt, når den etiske bevidsthed står svagt, og jeg vil påstå, at faglige begrundelser ikke er nok!" sagde lektor, mag.art., Jørgen Husted fra Institut for filosofi og idéhistorie ved Århus Universitet på LederForums Årskursus.

dig mulighed for udvikling – uanset hvor sygt eller gammelt, det er.

Tag ansvar

Jørgen Husted tog afsæt i den præmis, at det anerkendes, at hjertebloodet i de fagprofessionelles arbejde er etikken.

”Er vi enige om dette, så er kravet til den enkelte medarbejder også, at man præsterer det rimelige i forhold til borgerne, og at den professionelle valg og handlinger kan forsvares med etiske grunde,” sagde Jørgen Husted og fortsatte:

”Dog er det vigtigt, at I husker, at det er meget sjældent, at der er noget, der hedder det ’rigtige’ svar. I stedet finder man det svar - blandt de mulige - som man kan stå inde for. Vilkåret er, at I altid finder det svar, I kan stå inde for af etiske grunde. Som borgere har vi en klar forventning om, at I som ledere sikrer, at etikken er i orden. Det er med andre ord ledelsesssvigt, hvis etisk uforsvarlige ting passerer.”

Efter Jørgen Hustedes mening er etisk bevidsthed et langt bedre værn mod uforsvarlige handlinger, end kontrol er.

”Det er ikke nok at gøre det, man plejer, hvis det, man plejer at gøre, er helt hen i vejret. Mavefornemmelser er heller ikke nok. Tænk situationen grundigt igennem. Er den etisk forsvaret?

Hvis det skal blive til noget i hverdagen, kræver det diskussioner om, hvad der ligger bag værdierne, og værdierne skal hægtes på praksis, hvis det skal blive til noget,” sagde Jørgen Husted.

Han konstaterede, at mange personalearrangementer, hvor deltagerne angiveligt har skullet diskutere etiske problemstillinger, alt for ofte er endt med at handle om den ’lille etik’ – etiketten – sædvanen - i stedet!

”Når det sker, omsættes værdierne ikke i praksis, og de har ikke fat i det, vi gør i hverdagen. Man er nødt til at tænke i andre baner: Etik kræver omsorg for at gro og være i live. I skal værne om etikken, nære den. Det er en krævende ledelsesopgave; men til gengæld kan det mærkes, når man kommer et sted, hvor etikken er i orden,” sagde Jørgen Husted.

Han understregede, at en lang uddannelse ikke er garanti for, at man derefter er

god til at tænke etisk.

”En handling kan sagtens på én gang både være juridisk korrekt og etisk uforsvarlig. Heldigvis kan de fleste godt vurdere etikken, men der findes mennesker, der ikke kan. De kan heldigvis lære, at identificere etiske problemstillinger som sådanne, men det kræver både værktøjer og viden,” sagde Jørgen Husted. Han tilføjede:

”De færreste dilemmaer fra praksis er etiske. De er derimod faglige; men når vi står over for et etisk dilemma, så skal vi overveje, hvad der støder sammen i dilemmaet, hvem vi skylder hensyn, og hvad der taler for/imod en given handling – kort sagt: Man skal skaffe sig et ordentligt beslutningsgrundlag! Så man, når alt er grundigt gennemtænkt, kan sige: Alt taget i betragtning, har vi valgt at gøre sådan og sådan; men jeg vedkender, at det kræver både etisk mod og mands hjerte at træffe sit valg og stå ved det; men i takt med, at I lærer at bruge værktøjerne, bliver det heldigvis nemmere,” lovede Jørgen Husted. ■

Jeg har ikke et menneske

Ved Fåreporten i Jerusalem er der en dam, som på hebraisk kaldes Betesda; den har fem søjlegange.

I dem lå der en mængde syge, blinde, lamme og krøblinge, som ventede på, at der skulle komme bevægelse i vandet.

Til tider fór Herrens engel nemlig ned i dammen og bragte vandet i oprør. Den første, der kom ned i vandet, efter at det var bragt i oprør, blev rask, hvilken sygdom han end led af.

Dér lå der en mand, som havde været syg i 38 år.

Da Jesus så ham ligge der og vidste, at han allerede havde været der i lang tid, sagde han til ham: »Vil du være rask?«

Den syge svarede: »Herre, jeg har ikke et menneske til at hjælpe mig ned i dammen, når vandet er bragt i oprør, og mens jeg er på vej, når en anden i før mig.«

Jesus sagde til ham: »Rejs dig, tag din bære og gå!«

Straks blev manden rask, og han tog sin bære og gik omkring.

Det Nye Testamente, Johannes Evangeliet. Kapitel 5.